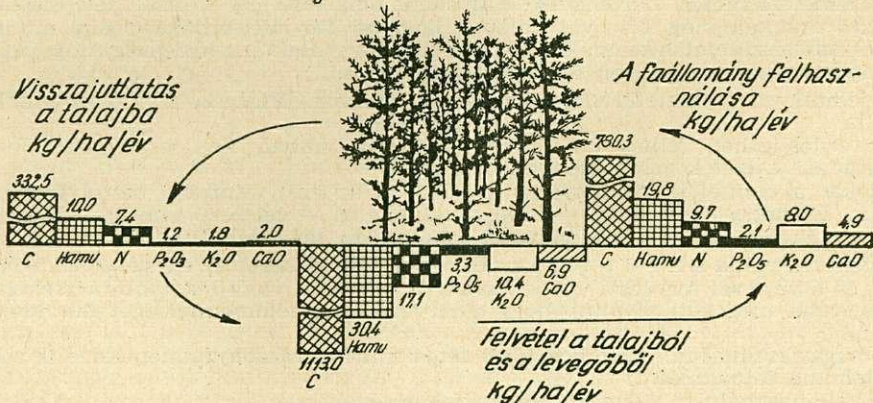
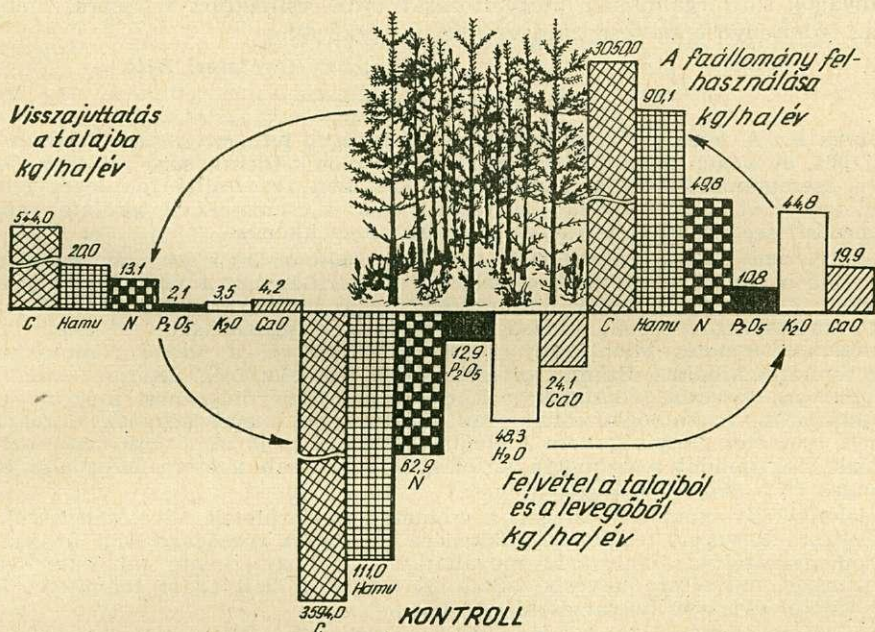

IRODALMI SZEMLE

Az erdei csillagfűrt (*Lupinus polyhyllus*: Lindl.) hatását ismerteti prof. B. D. Zsilkin és I. E. Richter a táplálóanyagok biológiai körfolyamatára erdeifenyő fiatalosokban a *Lesnoj Zsurnál* 1965. évi 1. számában. A szerzők a Bjelorusszai Technológiai Intézet tanulmányi erdőgazdasága csarabos, vörösáfonyás, saspáfrányos-vörösáfonyás és saspáfrányos-feketeáfonyás típusú 5–15 éves erdeifenyő fiatalosai-ban folytatnak kísérleteket, amely erdeifenyvesek egy részébe a telepítéssel egyidőben, más részébe a telepítést követő 3–7 évben vetettek erdei csillagfűrtöt. Következtetéseként a következőket állapították meg:

1. 5–15 éves erdeifenyvesek által a talajból évente felvett tápanyag mennyiség

A SORKÖZÖKBEN ERDEI CSILLAGFÜRT

számottevően nagyobb a visszatérült mennyiségnél, természetesen függően az állomány korától és a talaj termőképességétől.

2. Az erdeifenyvesek biológiai meliorációja sorközi erdei csillagfűrt termesztéssel, amely a talajt nitrogénben és ásványi táplálóanyagokban gazdagítja, a táplálóanyagok intenzívebb körforgalmát eredményezi, aminek következtében ezek többszörösen részt vesznek az erdeifenyő fiatalos és a talaj közötti anyagcserében. Ennek következtében az erdeifenyő fiatalosok növekedése fokozódik.

3. Az erdeifenyő fiatalosokban a táplálóanyagok biológiai körforgalmának intenzitása a telepítést követően néhány évvel vetett erdei csillagfűrt hatására annál jelentékenyebben fokozódik, minél termékenyebb a talaj, minél nagyobb zöld tömeget termel a csillagfűrt, s minél hosszabb ideig érvényesül a csillagfűrt hatása.

4. Az erdeifenyő telepítésével egyidőben vetett erdei csillagfűrt kevésbé hatássos, különösen akkor, ha megfelelő kezelését elmulasztják (hengerezés, vagy kaszálás), ilyen esetben néha az erdeifenyő növekedésének csökkenése is megfigyelhető.

Az ábra 13 éves saspáfrányos-vörösáfonyás (II. tho.) erdeifenyvesben mutatja a tápanyagok körforgalmának megváltozását erdei csillagfűrt hatására, amelyet 3 évvel az erdeifenyő telepítése után vetettek a sorközökbe.

(Ref.: dr. Keresztesi Béla.)

Kotyza F.: A jelenlegi csemetekészlet gazdaságos felhasználása. Csehszlovákiában az 1964. év végén a kiültetésre alkalmas csemeték mennyisége mintegy 470 millió. Ez a csemetemennyiség a szükséglettel szemben 107 millió felesleget jelent. A szükségtelen felül jelentkező 23%-os többlet oka: a csemetekerti területek növelése és a beerdősítésre tervezett területek jelentékeny csökkenése.

Az üzemben levő csemetekertek területe 1960-ban 3424 ha volt, ez a terület 1964-ig 4401 ha-ra növekedett. A csemetekertek területének a növelését szükségessé tette egyrészt jelentékeny nagyságú mezőgazdasági területek befásításra történő kijelölése, másrészt a csemeték minőségi normáinak a szigorítása.

A csemetetermelés jelentékeny javulását elismerve, a szerző rámutat a még mindig fennálló hibákra. Számos olyan csemetekert van még üzemben, amely csemetetermelésre kevésbé alkalmas; sok csemetekertben dolgoznak még az elavult csemetetermelési technológia szerint; az elvetett mag mennyiségéhez viszonyítva a a termelt csemetemennyiség nem kielégítő; nincs elég jó minőségű komposzt; nem fordítanak elég gondot a csemeték kezelésére. Általában a csemetetermelés önköltsége magas és a gépesítés elégtelen.

A jelentékeny csemetefelesleget, a csemetekerti területek növelésén kívül, főleg az erdősítésre tervezett területek csökkenése okozta. A mezőgazdasági területek biológiai megvizsgálása alkalmával megállapították, hogy évente mintegy 75 000 ha mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területen kell erdőt telepíteni, később ezt a területet évi 7800 ha-ral csökkentették.

A csemetetermelés hároméves ciklusban dolgozik. Új kertek telepítésénél az előkészítő munkák még két évet vesznek igénybe. De más erdőgazdasági munkák is hosszabb előkészületet kívánnak. Ezért indokolt az általános kívánság, hogy az erdőgazdasági munkákra legalább öt éves terv készüljön.

A jelentkező csemetefelesleg gazdaságos felhasználására a szerző az alábbiakat javasolja.

Az erdősítéshez felhasznált csemetéket szigorúbban kell osztályozni, ezzel a megmaradási százalékát jelentékenyen emelhető.

Azokat a csemetéket, amelyek nem érik el az első minőségi osztályt, nem kell kiemelni. Ezeket a csemetéket — ahol az kívánatos — célszerű alávágni és megritkítani. Jelentékeny mennyiségű csemetét iskolázásra használhatnak fel.

Kívánatos volna a f. évi tavaszi erdősítési kötelezettséget az egész évnek 95%-ával emelni, és a vetéssel tervezett erdősítéseket beszüntetni vagy legalább mérsékelni.

Szigorúan meg kell kívánni, hogy a tervezett csemetemennyiséget mindenhol ültessék el.

A magasfeszültségű vezetékek alatt létesítendő karácsonyfatelepekhez is sok csemetét lehetne felhasználni.

Ki kell használni a csemeték exportlehetőségeit.

Ha az előzőekben felsorolt lehetőségek kihasználásán felül még mindig volna felesleg, akkor azt leszállított áron fel kell ajánlani a vadásztársulatoknak, városoknak és ipari vállalatoknak.

Nem volna helyes, ha most a jelentkező csemetefelesleg hatására a csemetekertek területét a csehszlovák állami erdők túlzottan csökkentenék, és ezzel kisebbitenék a jó minőségű csemeték termelésének lehetőségeit.

(Lesnická Práce, 1965. IV. szám, 150—153. old. Ref.: Partos Gy.)

A csehszlovák erdőgazdálkodás fejlődése az elmúlt 20 évben és további fejlődésének lehetőségei. (Pospíšil B.) Csehszlovákia felszabadulásának 20. évfordulója alkalmából a szerző értékeli az erdőgazdálkodás húsz évi munkájának népgazdasági jelentőségét. Ennek során a többi között rámutat, hogy a földreform és más törvényes intézkedések végrehajtása eredményeként ma már a szocialista szektor kezelésében van az erdők 90%-a, a mezőgazdasági szövetkezeti erdők területe 7%, magántulajdonban van 3%.

A csehszlovák erdőgazdálkodás technikai színvonala is lényeges változáson ment át 1945 óta. A fordulat az 1949—1951. években következett be, amikor az erdőgazdasági munkák végzéséhez motorfűrészeket, kötélpályákat, traktorokat és tehergépkocsikat kezdtek alkalmazni. Az erdészeti gépipari vállalat létesítésével és a nehézipar megerősödésével a helyzet alapvetően megváltozott. A gépesítés mértéke évről évre növekszik. Így például: 1956-ban 1196 db, 1965-ben pedig már 3000 db motorfűrész volt az erdőgazdaságoknak; 1955-ben 360, 1965-ben pedig már 1737 traktor dolgozott az erdőgazdasági üzemekben.

A beruházásokra fordított hitel is évről évre növekedett: csak gépi beruházásra 1959-ben 53, 1963-ban pedig 98 milliót fordítottak.

A gépesítés mértéke 1964-ben: döntésben 79,3%, közelítésben 48,9%, felterhelésben 69,8%, szállításban 98,4%, rakodói munkákban 78,3% és vagonba rakás esetében 59,6% volt. Az erdőművelési munkák — főleg a csemetekerti munkák — gépesítése is növekedett, de ennek emelkedése nem érte el a kívánatos mértéket. Az erdőgazdaságok rendelkezésére álló gépek még nincsenek kellően kihasználva. Ennek érdekében utakat, közelítő vonalakat, rakodókat kell építeni, és a gépekkel dolgozók technológiai ismereteit jelentősen bővíteni kell. Bár az elmúlt húsz évben a műszaki dolgozók szakképzettsége jelentősen emelkedett, a kívánatos szintet azonban még nem érték el. Ugyancsak nem kielégítő a munkaerő-szükséglet biztosítása. Az elmúlt évek gyakorlata azt bizonyítja, hogy ahol a gépek jó kihasználására a feltételeket biztosítják és ahol a dolgozók szociális helyzetének feltételei javulnak, a munkaerő-szükséglet biztosítása is fokozatosan javul.

A termelés technológiájának és a munka szervezésének javulásával a dolgozók keresete is aránylagosan emelkedik. 1951. évhez viszonyítva 1963-ban a bérek 65%-kal emelkedtek.

Jelenleg az 1966—1970. évre szóló tervek elkészítésén dolgoznak. Úgy látszik, hogy a következő ötéves tervidőszak az erdőgazdálkodás fejlődésének jelentékeny szakasza lesz. A következő ötéves tervidőszak fontos feladata: növelni kell az erdők védelmét; a nehéz testi munkát kívánó feladatokat gépesíteni kell; nagy gondot kell fordítani a termelés minőségének emelésére; be kell fejezni a régi vágásterületek felújítását; a csemetekerti és ápolási munkákat gépesíteni kell. A felsoroltakon kívül a legközelebbi évek fontos feladata lesz jól felszerelt rakodók építése, ahol a kitermelt fa darabolása és minősítése szakszerűen elvégezhető. (Lesnická práce 1965. 4. sz. 145—149. Ref.: Partos Gyula.)

A jövedelmezőséget fokozó intézkedések csemetetermelési hatását vizsgálja W. Gramsch az eberswaldei erdőgazdaság Stadtsee-i csemetekertjében.

Általános vélemény, hogy a jövedelmezőséget három úton lehet elérni: 1. A takarékoság következtetés keresztülvitelével; 2. a terület teljesítő képességének növelésével az időegységben; 3. 50 ha-os vagy ennél nagyobb csemetekertek létesítésével.

Gramsch rámutat, hogy bár sürgős intézkedések szükségesek az anyag- és munkaerő-pazarlás megállítására, azt mégsem szabad egyedüli eszköznek tekinteni a csemetetermelés jövedelmezőségének létrejöttében. Mindent meg kell tenni, ami a takarékosági előfeltételeknek megfelel. Semmi esetre sem szabad azonban aggályoskodó takarékossgal a fejlődést akadályozni és a fő figyelmet a nevelési technológiák javítása helyett a költségek alacsony szinten tartására fordítani.

A termelési költség a terület növelésével csak kezdetben csökken rohamosan; 15 ha-on túl a csökkenés már mérsékelt, mert újabb felszerelések, épületek válnak szükségessé. Újabb gép beállítása esetén viszont nagyobb a termelés biztonsága, mert pl. míg az egyik gép vet, a másikkal már iskolázni lehet. A 15 ha-os területnagyságig az önköltség mintegy 20%-kal csökkent. 15—30 ha-os nagyság között ez már csak 5%-ra tehető. 30 ha-on túli üzemterület növelése folytán a költségek számottevő csökkenése nem várható.

A jövedelmezőséget döntően a hasznosított területen levő növényzet sűrűsége befolyásolja. A vizsgált csemetekertben a csemete kihozatala mintegy $\frac{1}{3}$ -át teszi ki annak, mint ami lehetséges volna. A leggondosabb takarékoság vagy bármilyen fáradozás a munkák racionalizálására nem tud a csemetekert részére akkora jövedelmet hozni, mint ami a termelési feltételek javítása és ezzel összefüggően a terület intenzív hasznosítása révén elérhető. Ezért törekedni kell területegységenként olyan növény-sűrűsége, amely minden növény számára még éppen elegendő a jó minőségű csemete növekedéséhez.

(W. Gramsch: Die Wirksamkeit rentabilitätssteigerender Massnahmen in Forstbaumschulen, Archiv f. Forstwesen. 1964. H. 12. 1243—1270. p. alapján. Ref.: Dr. Papp László.)

Az erdőrendezés fejlesztésének irányát az NDK-ban 1963-ban kelt minisztertanácsi határozat szabja meg. Eszerint az erdőrendezés segítségével kell biztosítani az erdőgazdasági munkák gépesítésének tervszerűségét, a beruházások célszerű összpontosítását, a műszaki tudományos haladás megvalósítását.

A feladat teljesítésének lehetőségét vizsgálta a központi erdőrendezési munkabizottság előtt elmondott beszédében dr. H. Kurth, a tharandti erdészeti fakultás docense. Előljáróban megállapította, hogy az erdőrendezésben az utóbbi évtizedekben túlsúlyba jutott az ökológiai szemlélet és nem talált helyet benne a technikai kérdések iránti érdeklődés, a termelési folyamat technológiai előkészítését az erdőrendezés mélyen alábecsülte. A feladatok, amelyeket a fejlődés ma az erdőgazdaságok elé állít: az élő munkának tárgyasulttal való felváltása, a gépeknek gazdaságos üzemeltetése, tervszerű beszerzése és elosztása. A gépesítés hatásossága elsősorban is jó megközelíthetőséget, a munkaobjektumoknak nagymértékű sűrítését és a munka leegyszerűsítését követeli. Ezekből adódnak azok a központi kérdések, amelyeknek megoldása szorosan az erdőrendezéssel függ össze. Pontokba foglalva ezek:

1. az erdők és állományok feltárása,
2. a munkakoncentráció lehetővé tétele, és
3. a munkafeladatnak és a rendelkezésre álló kapacitásnak összhangba hozatala.

Az erdőrendezési munkákat át kell hatniok, szükségyszerűen ki kell, hogy egészítsék mind állapotfelvételi, mind tervező és ellenőrző tevékenységében azok a jelek, mutatók, amelyek a racionális fatermesztés és kitermelés érdekében — különösen az állami irányítás részére — szükségesek.

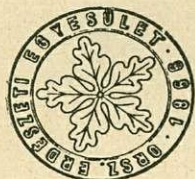
Ilyen módszer ez idő szerint még nem alakult ki, tudományos munkával kell azt kimunkálni. A megoldandó kutatási feladatok betekintést engednek a kérdés megvalósítására irányuló elgondolásokba:

1. a termőhelyeknek mind ökológiai, mind ökonómiai analízise, a legfontosabb szabványtechnológiák kiértékelése a technika és termőhely függvényében;
2. a termőhelyeknek technológiai szempontból való minősítése az ökológiai, technológiai és ökonómiai szempontból messzemenően egységesnek felfogható, korlátozott számú termőhelytípus meghatározása érdekében;
3. megfelelő metodika kidolgozása a technológiai szempontoknak az erdőrendezésbe való bevonására;
4. a kialakított metodika kísérleti kipróbálása;
5. kiértékelése annak a technológiai és gazdasági előnynek, amit a technológiai szempontoknak az erdőrendezésben való érvényesítése jelent;
6. üzemi bevezetés az erdőrendezőik megfelelő kiképzésével, specializálásával.

Ennek a kutatási programnak végrehajtásához nekünk is erős érdekünk fűződik. Az NDK-hoz hasonlóan nálunk is egyre sürgetőbb az igény az erdőrendezés fejlesztésével szemben. Tovább kell jutnunk mind munkamódszerét, mind tartalmát illetően. Eppen ez utóbbi tekintetében kaphatunk Kurth előadásában hasznos ösztönzést. Hogy erdőrendezésünk valóban „üzemterveket” készíthessen, kifogástalanul uralnia kell az üzem technikáját, határozott elképzelése kell legyen az alkalmazandó

technológiáról és annak gazdaságos alkalmazása érdekében az üzemet valóban „be kell, hogy rendezze”. Lehetőséget ad erre a nagyobb gazdasági egységeket átfogó erdőrendezés és kötelez a bővített újratermelés megtervezésére való áttérés. A módszernek a kialakítása sokrétű feladatot jelent — gépészetit, munkaszervezésit, erdőművelésit, közgazdaságit, erdővédelmit... — és sokkal differenciáltabb lesz maga az erdőrendezés is. De kétség nem férhet hozzá, nélkülözhetetlenül szükséges erdőgazdálkodásunk továbbfejlesztése.

(Die Sozialistische Forstwirtschaft, 1965. 1. sz. — Ref.: Jérôme R.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

A Magyar Agrártudományi Egyesület Borsod megyei szervezete és az Országos Erdészeti Egyesület miskolci csoportja együttesen megállapította, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az elmúlt 15 év alatt a helyi adottságokhoz képest jelentős eredményeket értek el. Szükséges azonban, hogy a földvédelmi törvény és az erdőtörvény célkitűzéseinek megfelelően a közérdekű erdőtelepítési és fásítási munkák az eddigieknél fokozottabb ütemben valósuljanak meg. Ennek érdekében a következő javaslatot tették:

Az üzemi talajvédelmi tervek előkészítésébe a területileg illetékes erdőgazdaságokat az eddigieknél fokozottabb mértékben kell bevonni és a tervek végrehajtásának ütemezését az erdőgazdaságokkal egyetértésben kell megállapítani. A síkvidéki nagyüzemi mezőgazdasági táblák határvonalán, továbbá az utak, csatornák, vízfolyások mentén mezővédő erdősávokat kell telepíteni. Szükséges, hogy a Földművelésügyi Minisztérium az Erdészeti és Faipari Egyetem erdőtelepítéstani tanszékének kutatásai, valamint a tapasztalt gyakorlati eredmények alapján az erdősávok telepítése mellett foglaljon állást és ezek létesítését megfelelő intézkedésekkel segítse elő.

A javaslatot egyesületünk fásítási szakosztálya megvitatta és a Magyar Agrártudományi Egyesülettel együttesen felhívja az illetékes szervek figyelmét a miskolci egyesületi csoportok javaslatában foglaltakra.

Az Egyesület mikológiai szakosztálya erdész-gombász-természetjáró-vadász találkozózt rendezett. Ezen dr. Kalmár Zoltán bevezetője után Schuster Viktor tájékoztatta az egybegyűlteket a mikológiai szakosztály eddigi tevékenységéről, ismertette a szakosztály célkitűzéseit, tudományos munkásságát és eddigi szoros együttműködését az erdészekkel és a

természetjárókkal az erdővédelem érdekében. Tárgyalta a Társadalmi Erdei Szolgálat működését és tevékenységét a gombamérgezések megelőzése érdekében.

A természetjárók részéről *Magyarszéki Béla*, a Budapesti Természetjáró Szövetség elnöke ismertette a szervezett természetjárók problémáit.

Az előadások után a különböző területeken dolgozók szívélyes baráti légkörben vitatták meg a felmerült kérdéseket. Egyöntetűen megállapították, hogy a szervezett természetjárás, valamint a mikológusok erdőjárása az erdővédelmi előírásokkal összeegyeztethető.

*

A gépésztési szakosztály fahasználati munkacsoportja Sopronban állította össze a következő negyedévben megoldandó feladatokat és előirányozta a közbenső és alsó rakodói feldolgozás alkalmazási lehetőségeinek vizsgálatát. A gépjávitási munkacsoport pedig a népgazdasági devizamérleg javítására és az import csökkentésére alkalmas módszerek kidolgozását tervezi, s egyben megtárgyalja a karbantartási és műhelyszervezési kérdéseket.

*

A mikológiai szakosztály a gombamérgezések megelőzése érdekében egészségügyi ankétot rendezett. Dr. Métényi János, az Egészségügyi Minisztérium felvilágosító központja igazgatójának megnyitóját után dr. Nagy András „A megelőzés fontossága a gombamérgezések leküzdésében”, dr. Kalmár Zoltán „A gombamérgezések elleni tanácsadó szolgálat megszervezése” címmel tartott előadást; ennek során bejelentette, hogy június elsejével az ország több helységében megkezdte működését az ingyenes tanácsadó szolgálat, hogy a gombagyűjtőket és általában a lakosságot megóvják a gombamérgezésektől.

A mikológiai szakosztály központi elő-